

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. rugsėjo 21 d.

Nr. 35 (1297)

Paminklas laisvės kovotojams

„Žuvę už Lietuvos laisvę – amžinai gyvi!“ – šie žodžiai užrašyti ant paminklo, skirto Lietuvos partizanams Šilalės rajono Laukuvo seniūnijos Gatautiškės kaime. Rugpjūčio 25 dieną atidengtas paminklinis akmuo, skirtas Žemaičių apygardos partizanų 65-osioms žūties metinėms paminėti. Lietuvoje sovietinės okupacijos metais veikė devynios ginkluoto pasipriešinimo apygardos. Žemaičių apygarda buvo raudonojo okupanto sunaikinta paskutinė. 1953 metų rugpjūčio 23-iosios vakare, tarp Lūksto ir Paršežerio ežerų, einant per kūlgrindas, išduoti žuvo apygardos vadas pulkininkas Vladas Montvydas. Žemaitis ir jo adjutantas Bronius Alūza-Bedalis.

Karo pradžia Žemaitijoje

1944 metų vasara buvo karšta: išdžiūvo šuliniai, suskeldėjo žemė, per anksti pagelto javų varpos. Žemaitijos krašto gyventojai su nerimu žvelgė į dangų, laukė lietaus, o girdėjo lėktuvų

ūžesį ir karo pabūklų dundesį. Artėjo antroji sovietų okupacija. Žemaičiai dar nebuvu užmiršę 1940 metų raudonojo okupanto žiaurumą, trėmimą, Rainių tragedijos...

Daugelis ruošesi palikti gimtinę ir trauktis į Vakarus. Vladas Montvydas pasirinko kitą kelią – tėvynę nuo okupantu ginti gimtajame krašte. Vis rečiau ir rečiau dirbdavo su samdyta šeimyna savo klestinciame ūkyje, nes skirdavo laiko pasiruošimui artėjančiai okupacijai. Varnių apylinkėse pradėjo organizuoti LLA Vanagų grupę. Karių priesaika būdavo priimama V. Montvydo namuose, karinės taktojas jaunuolius apmokydavo artimuose miškeliuose. Ruošė ginklų ir maisto atsargas.

Spalio mėnesį raudonasis okupantas jau trypė Žemaitiją ir rudajį okupantą vietoj į Vakarus. Lapkričio mėnesį įvyko pirmasis susirėmimas su okupacine kariauna prie išduotos slėptuvės. Mūsis buvo sėkmingas. Tačiau prieš akis – devyni partizanavimo metai. Sudeginta

pavyzdinga sodyba, rūpestis penkiais mažamečiais vaikais. Visus sunkumus atlaikyti padėjo patriotiškai nusiteikę Žemaitijos ūkininkai. Jie vaikus sveti-

momis pavardėmis leido į kaimo mo-kyklas, rūpinosi jų sveikata. Padėjo iš-sisaugoti ir pačiam partizanui.
(keliamas į 8 psl.)

Minime Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos 30-metį

Laikraštis „Tremtinys“ – Lietuvos kraupios istorijos metraštis

Situacija, susiklosčiusi Antrojo pasaulinio karo įvykiuose, pusei amžiaus įstūmė Lietuvą į okupantų gniaužtus. Masinės Lietuvos gyventojų žudynės, įkalinimas lageriuose, trėmimai – viena tai nepagydoma sulaužytų likimų žaizda. Valstybės nepriklausomybės netekimas, okupantų smurtas, iššaukė pasipriešinimo bangas: 1941 metų birželio 23 dienos sukilių, pokario Laisvėskovotojų ginkluotajų pasipriešinimą.

Atkūrus šalies nepriklausomybę, apie kovas su okupantais ir mūsų tautiečių kančias lageriuose ir tremtyje iki šiol išleista šimtai įvairių leidinių, paliekant istorinę medžiagą ateinančioms kartoms.

Tyrinėjant okupacijų netektis ir Lietuvos gyventojų pasipriešinimo epizodus, neįkainuojamai didelį darbą atlieka Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

(LGGRTC). Šiai veiklai talkina visuomeninių organizacijų iniciatyvos bei grupės asmenų. Tarp jų – LPKTS leistas istorijos žurnalas „Laisvės kovų archyvas“, tremtinio Romualdo Baltučio sudaryta didelės apimties 6 knygų serija „Sibiro Alma Mater“ (leidykla Šiaulių pedagoginis universitetas), LPKTS iniciatyva leidžiamos rašytojo Stanislovo Abromavičiaus knygos „Tremties vaikai“, pasakojančios apie tremtimi paženklintą vaikystę.

Nenusakomai didžiulį indėlį, atkuriant okupacijų laikotarpiu represijų palieštų gyventojų ir ju šeimų likimus, pokario ginkluotojo pasipriešinimo atskiras istorijas, įneša LPKTS leidžiamas savaitraštis „Tremtinys“, kurio leidybos 30-ies metų sukaktį minime šiaisiai metais. Šis periodinis leidinys, ruošiamas kukliai mažo, nuoširdžiai dirbančio redakcijos kolektivo, yra aukštos

spaudos kokybės, sumanai maketuojamas, šriftas palankus senjoram. Laikraštiniu talkina nemažas straipsnių autorių kolektyvas. Laikraštis nuolat informuoja apie LPKTS einamąjį veiklą, numatomus sąjungos filialuose renginius.

Kiekviename laikraščio numerijoje randame Laisvės kovų istoriją, įkalinimo bei tremties palieštų žmonių likimus. Lotynų kalba išmintis byloja: *verba volant, scripta manent* (žodžiai nuskrenda, kas parašyta – išlieka). Spalio mėnesį, minint laikraščio leidybos jubiliejų, bus išleistas 1300-asis numeris. Ar visos šios istorijos būtų išlikusios, perduodamos tik iš lūpų į lūpas, jei nebūtų šio laikraščio? Tokiu būdu laikraštį „Tremtinys“ pagrįstai galima vadinti metraščiu.

Ivertinant šio laikraščio svarbą, neramiai nuteikia jo menkas tiražas, šiuo metu 1660 egzempliorių. Pirmiausia turi sukrusti LPKTS filialų vadovai ir jų aktyvas, kiekvienam savo nariui aiškinami šio laikraščio svarbą. Ar rasime filialų tarybų bei valdybų posėdžių die-notvarkėse svarstromą klausimą apie laikraščio „Tremtinys“ sklidą tarp filialo narių bei visuomenės?

Popierinė spauda pastaruoju metu išgyvena krizę, jos vietą užima virtuali skaitmeninė. Taip katalikų laikraštis „XXI amžius“ per 28 leidybos metus sumenko nuo 20 tūkstančių iki 3200, nors katalikais Lietuvoje save laiko daugiau kaip 2 milijonai gyventojų. Istorinėmis temomis rašantis laikraštis

„Voruta“, leidžiamas kas mėnesį, sumenka iki 1000 egzempliorių. Šis laikraštis jau daug metų popierinio varianto netektį skaitytojams kompensuoja virtualia svetaine www.voruta.lt, kuri yra pakankamai paprasta naudoti, publikuoja įdomią medžiagą įvairiomis temomis.

Laikraštis „Tremtinys“ taip pat turia savo virtualią svetainę www.lpkts.lt/tremtinys, kuri ateityje dar tobulės ir bus ieškoma naujų formų informacijai pateikti. Svarstyti, galbūt šiai svetainei suteikiti kitą pavadinimą, kuris būtų priimtinas tremtiniams, politiniams kaliniams, Laisvės kovų dalyviams. Pavyzdžiu, „atmintis.lt“, „laisvesaukuras.lt“. Svetainės pavadinimas turi būti patrauklus placių visuomenei, iškaitant jaunimą. Dėl svetainės vardo ir medžiagos turinio turi būti plati diskusija LPKTS filialuose ir visuomenėje.

Tobulėjant skaitmeniniam informacijos skleidimui, popierinis spaudos lapas nepraranda savo vertės. Nėra žinoma, kaip ilgai išliks informacija, sukaupta informacijos šaltinių serveriuose? Ar atsiras archyvai, kaupiantys šią informacijos srautą? Todėl šiuo metu būtina nukreipti visas pastangas išsaugoti savaitraštį „Tremtinys“ esamu pavadinu. Jo indėlis yra neapsakomai didelis, atkuriant mūsų šalies kraupios istorijos etapus ir augančiomis kartoms pateikia tiesą apie Laisvės kainą.

Vytautas GULIOKAS

Dėmesio!

Spalio mėnesį Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga minės 30-ąsias įkūrimo metines. Šia proga visus LPKTS filialus kviečiame „Tremtinyje“ pasidalinti prisiminimais apie „Tremtinio“ klubo įsteigimą 1988 metais visuose Lietuvos miestuose, žmones, kurie pirmieji ēmė burti į organizaciją buvusius tremtinius, politinius kalinius, Laisvės kovų dalyvius, rūpintis, kad skaudi ir okupacijos metais bandyta ištrinti iš tautos atminties istorija nepranyktų laiko tékmėje.

Prisiminimus ir, jei turite, nuotraukas siūskite į „Tremtinio“ redakciją elektroniniu paštu: tremtinys.redakcija@gmail.com, arba adresu: Laisvės al. 39, Kaunas.

„Tremtinio“ redakcija

Nenykstantis socialdemokratų pacifizmas

Seimo narys Juozas Olekas „Lietuvos žiniose“ paskelbė partijos požiūrių į rengiamą visų partijų susitarimą išlaidas krašto gynybai iki 2030 metų didinti iki 2,5 procento. To reikia privalomai karinei tarnybai. O jo nuomone: „Geriausia, kai šalį ginti ateina piliečiai savanoriai“. Socialdemokratai neginčija šalies saugumo reikšmės ir laiko jį pamatine vertę. Tačiau pildomų lėšų reikia ir kitiems sektoriams – sveikatos ir socialinei apsaugai, švietimui, skurdo mažinimui. Esą kariuomenės rezervas gali būti rengiamas pasitelkiant Šaulių sąjungą ir savanoriškas krašto apsaugos pajėgas. Ir taip kalba buvęs Krašto apsaugos ministras, kuris savo kadencijos metu vadovavo si tomis pačiomis nuostatomis ir gerokai nustekeno Lietuvos kariuomenę; jos kovinis pajégumas buvo sumažėjęs. Nepasimokė. Vėliau jo ipėdiniui teko privalomo šaukimo imtis, rezervą teko kurti iš naujo.

J. Olekas siūlo savanoriams užtikrinti patrauklias karinės tarnybos sąlygas, pasitelkti pilietinė-patriotinė ugdymą, paskatas studijoms, finansines ir kitas socialines paskatas. Bet jos visos jau dabar yra taikomos savanoriškai ateinantiems į kariuomenę. Labai svarbu, kad šalies piliečiai jaustusi ekonomiškai saugūs ir užtikrinti dėl savo gerovės ir ateities, kad jie galėtų sąmoningai prisidėti prie šalies gynybos. Šis faktorius esą Krašto apsaugai yra ne mažiau svarbus už techninį kovinį pareigimą. Karinei grėsmei turime pasiruošti visais lygmenimis. Nedera demonstruoti silpnumo ir abejingumo. Visuomenės atsparumas ir pilietinis pasiren-

gimas duoti atkirtį karinei grėsmei ne mažiau svarbus. Jokia kariuomenė netraukia agresoriaus, jei neturės piliečių palaikymo. „Skurdas, socialinė ir religinė atskirtis didžiuiliai emigracijos srautai, demografinė krizė – štai kas kelia grėsmę nacionaliniam šalies saugumui. „Mes, socialdemokratai, dabar siūlome išlaikyti 2 procentų BVP lygi, kuris konkretė suma didėja augant BVP.“

Socialdemokratai, būdami valdžioje, kalbėjo, kad Lietuvai nereikia dideles kariuomenės, kad esant reikalui mus apgins NATO. Rezervo praktiskai neliko, teritorinės gynybos sistema panaikinta, batalionų personalo užpildymas tik 30 procentu ar net mažiau.

Ar tai apgalvota strategija, ar tik populistinė retorika, skirta artėjantiems rinkimams? Jei visas partijos už Krašto apsaugos stiprinimą, tai mes prieš, tuo ir skirsimės nuo kitų.

Išlaidų Krašto apsaugai – ne! Privalomai karne tarnybai – ne! Ir... susitarimo nepasirašė!

Gal ginsimės, jei prieiks, šakėmis ir kirviais. Populizmo šliukštelėta pilnas kibiras. Analogija jai galėtų būti antipilietiniai ir antivalstybiniai referendumai, organizuoti Artūro Paulausko, Viktoro Uspaskicho ar jų vardu ir kitų populistų prieš Visagino AE, žemės pardavimą užsieniečiams ir kita. Dėl to AE atsirado ne Lietuvoje, bet Astrave, labai mums naudingos Japonijos investicijos nuplaukė kitur, dideli žemės plotai rytų Aukštaitijoje daug metų dirvonuoja. Populistiniai niekadaėjai ne tik kad nepatraukti atsakomybėn, bet ir neraudonuoja iš gėdos. Kiti vėl balotiruoja Seimo rinkimuose, sie-

kia aukštų valdžios postų.

Tai demagogijos viršūnė. Juk kiekvienna sritis ar sektorius turi turėti ilgalaike vystymosi perspektyvą. Krašto apsauga – juo labiau. Jai reikia planuoti daug metų trunkančius ginkluotės pirkimus, lygiagrečiai vystyti kariuomenės asmeninės sudėties pokyčius, karių parengimą ir jų skaičius. Ir kas gi su tuo ginčiasi? Tik piliečių nusiteikimas be stiprios kariuomenės taip pat nieko nereiškia. Tam ir reikalingas išankstinius ilgalaikus susitarimus.

Partijos draugai ir bičiuliai suskubo J. Olekui antrinti internete. Ypač nuosekliai dėstė jau pasakyti „argumentus“ Kestutis Girnius: „Nereikia akli didinti išlaidų gynybai. Lietuva jau yra tarp išlaidų dydžio NATO valstybių dešimtuke. Iki 2030 metų Lietuvos BVP padidės gal 35–38 procentais. Tai išlaidos gynybai bus apie 1,6 milijardo arba du kartus daugiau nei dabar. Jei sprendimai dėl visuotinio šaukimo, kaip yra sakęs S. Skvernelis, bus priimti tik iki 2022 metų, tai kam ilgalaikių išparigojimą skubama pasirašyti?“

K. Girnius aštriai kritikuoja Prezidentę Dalią Grybauskaitę už jos pareikštą nuomonę, kad „tos partijos, kurios mėgina supriešinti gynybą su socialinių reikmių poreikiais, elgiasi negražiai ir neatsakingai“. Veikiausiai turėdamas galvoje socialdemokratų vadovą G. Palucką, kuris atsisako pasirašyti visų partijų susitarimą dėl krašto gynybos išlaidų.

Toliau K. Girnius klaidingai tapatina Krašto gynybos sistemą su kariuomenė, kuri yra sistemos dalis, nors ir esminė. Esą reikia finansuoti tuos, ku-

rie kovoja su dezinformacija, kibernetiniais išpuoliais ir kitomis hibridinio karo priemonėmis, o ne tik tradicinę kariuomenę. Kartu pripažista, kad sujomis veiksmingiausiai kovoja ginkluotosios pajėgos su modernia technika ir geriausiais specialistais. Esą reikia atsižvelgti į gyventojų nuomone, o ne priesti jai jau įvykdytą sprendimą. (Kas reiškia ne ką kita, kaip siūlymą surengti referendumą ir dar kartą sužlugdyti krašto apsaugos sistemą. Atrodo, kad K. Girnius nesupranta, kad savoka „krašto apsauga“ talpina viską, apie ką jis rašo, o ne tik kariuomenę.)

Aarkadijus Vinokurovas paaiškina, kodėl nereikia ekstra papildomai skirti 0,5 proc. kariuomenei. (Vėl ta pati klaida.) Jo nuomone, esminis klausimas – ar siekis investuoti į gyventojų psichologinį atsparumą karo atveju supriéina socialinę saugą su kariuomenės finansavimui? Jis mano, kad ne. Izraelis, Švedija daug lėšų skiria civilinės gynybos reikmėms. Laikas suvokti, kad ne ginklas ir ne kariuomenė atskirai nuo visuomenės gina valstybę. (Tai tikra tiesa, niekas jos neginčia.)

Bet kas gi šitaip galvoja? Socdemai sukuria virtualų baubą ir puola nuo jo gintis. Bet tai tik šešėlis, o ne realybė. Visa tai yra ne kas kita, o tik priešrinkiminė propagandos dalis. Tuo mes skirsimės nuo kitų. Realiai nėra priešpriešos tarp išlaidų gynybai ir socialinėms reikmėms. Tik gynybai reikia skirti pirmenybę, nes jei Lietuva būtų okupuota, tai laisvės netektis neatverčia didesnis dėmesys socialinėms paslaugoms.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Dėl Lietuvos partizanų palaikų užkasimo vietų nustatymo

Kreipimasis

būtų gauti žinias iš buvusio LSSR KGB pirmininko pavaduotojo generolo Henriko Vaigausko (gimusio 1928 metais), kuris pirmininko pavaduotojo pareigose išdirbo apie 20 metų. Gal jis nurodytų, kur yra užkasti partizanų vadų kūnai. R. Čekutis „Delfi“ 2008 metų balandžio 2 dieną publikuotame straipsnyje „Duobkasių puota“ nurodo, kad partizanų užkasimo vietas buvo parodytos ir H. Vai-gausko broliui, KGB pulkininkui Ričardui Vaigauskui.

Taip pat prašome nustatyti, kas yra dar gyvi iš LSSR KGB pirmininkų ir pirmininkų pavaduotojų ir juos apklausti. Tikimės sėkminges rezultatus šiame tyrime.

Partizaninis karas

priešinimu, jo dalyviai laisvės kovojo ar dalyviai, rezistentais, o ne beveik sinonimiškais žodžiais sovietinei klasių kovai. Šio žmogaus nuomone, pokaryje vyko tikras karas su okupantais, ko nepadarė 1939–1940 metais Lietuvos kariuomenė.

Pokario kovos – tai vienas skaudžiausių mūsų istorijos puslapių. Tarpukaryje išauklėtas Lietuvos jaučiamas, antrą kartą sovietams okupavus Lietuvą, žinojo, ką daryti. Jie bū-

Kreipimasi pasirašė:

Dr. Raimundas Kaminskas,
Lietuvos laisvės kovotojų
sajungos valdybos pirmininko
pavaduotojas

Dr. Gvidas Rutkauskas,
Lietuvos politinių kalinių ir
tremtinių sajungos pirmininkas

Dr. Leonas Milčius,
Kovo 11-osios Akto signataras

Dr. Jonas Koryzna,
Kauno m. savivaldybės tarybos narys

Dr. Aušra Jurevičiūtė,
Lietuvos kariuomenės kūrėjų
savanorių sajungos Kauno
skyriaus pirmininkė

Prof. Arimantas Dumčius,
Lietuvos žmogaus teisių gynimo
asociacijos garbės pirmininkas

Antanas Bunevičius

Kaune gyvenantis buvęs tremtinys Antanas Bunevičius jau kelinčių metu siekia, kad pokario partizaninės kovos būtų va dinamos karu, o ne pasi-

prieš okupantus nutraukti.

Antanas Bunevičius savo nuomone išdėstė raste, kurį nusiuntė LR Prezidente, Krašto apsaugos ministerijai, LGGRT centrui. Tik ką jis gavo atsakymą iš Krašto apsaugos ministerijos, pasirašytą viceministro Vytauto Umbras, kad jo mintimis ministerija pritaria, vartos ši terminą ir sieks švesti visuomenę, deramai įvertinant pokariu vykusio partizaninio karo reikšmę.

„Tremtinio“ inf.

Ivykiai, komentarai

Kaimynai – nuo Dievo, sako čečenai

Gyvename nedėkingu laiku – lyg ir nebūtų dėl ko jaudintis, jei ne kaimynystė, apie kurią čečenai sako: kaimynai – nuo Dievo. Taigi mums nepasisekė su kaimynu. Kalbu apie Karaliaučiaus krašte įsitaisiusią Rusiją. Ką ji šiandien veikia pasaulyje? Ogiviską: kisasi į rinkimus ES šalyse (apie tai kalbėjo ir vokiečiai, ir prancūzai, ir britai, ir taip toliau), stengesi paveikti JAV prezidento rinkimus, bandė nunuodytį Didžiojoje Britanijoje gyvenančius Skripalius (buves Kremliaus agentas, perbėgęs į Vakarus), bandė perimti

Prancūzijos palydovo, dirbančio gynbos sistemoje, duomenis, Bulgarijos sostinėje Sofijoje prikaišiojo pasiklausymo aparatūros viešbutyje, kuriamė gegužė įvyko Vakarų Balkanų auksčiausiojo lygio susitikimas su ES vadovais, surengė daugybę kibernetinių atakų prieš Vakarus, Sirijoje bombarduoja gyvenamuosius rajonus (interneite pasirodė žinučių, kad cheminės atakos Sirijoje – rusų pilotų darbas), diplomatiniais kelias gabena narkotikus, na, o paskutiniu metu perspėjo JAV, kad, esant reikalui, prieš NATO Bal-

tios valstybėse ji panaudotų nedidelęs galios branduolinį ginklą... Žodžiu, matydamas tokius veiksmus, imi galvoti, kad reikalų turime su tarptautinio lygio banditu, na, tokiu, kokį visai neseniai rodė televizija – turiu galvoje Putino asmeninės gvardijos vadą Zolotovą, viešai grasinusį Aleksejui Navalnui „atmušti kepenis“ ir apskritai „padaryti mėsos muštinį“. Pabandykite įsivaizduoti, kad viešame kreipimesi taip kalba koks nors prancūz (arba vokiečių, italų, estų, amerikiečių ir taip toliau) karinės struktūros vadas! Turbūt to-

kios šalies net prezidentui tekėti atsiskytį posto po tokį pavaldinio žodžių. Putino mafijos valdomoje Rusijoje – ne, ten plojama katučių ir duodami apdovanojimai.

Ką gi mums daryti, turint tokį kaimyną? Visų pirma, išsiųmoninti, kad Putinas nelaiko mūsų valstybės pagarbos verta šalimi, mes jam – „TSRS teritorija“, kurią reikia susigrąžinti. Tik nebūkime naivūs – jeigu jau į rinkimus JAV Kremliaus kišosi, tai mūsų juo labiau nepaliko ir nepaliks nuošalyje. Ir ne tik per rinkimus.

Vakarų pasaulis greitas užmigtis ant lauru

O kaip į putinistinės Rusijos grėsmę reaguoja laisvasis Vakarų pasaulis? Deja, Vakarų pasauliu būdinga savybė – praėjus pavojui atsipalauduoti ir užmigtis ant lauru. Taip buvo pasibai-gus Šaltajam karui, panašias nuotaikas galime stebėti ir dabar – po Krymo aneksijos Rusijai buvo įvestos ekonominės sankcijos, tačiau susidaro vaizdas, kad to ir užtenka – atseit sankcijas įvedėme, darbas atliktas. Be jokios abejonės, sankcijos Rusijai smarkiai krito per kišenę, privertė mažinti ginklavimo apetus ir pan., tačiau manyti, kad Rusija nieko daugiau neveikia, tik kovoja su sankcijų padariniais, būtų naivu. Greičiau atvirkščiai – Putinas dar labiau suintensyvino žvalgybų veiklą, kurios išsijuosusios dirba skleisdamos Kremliaus įtaką vakariečių valdžios, verslo ir visuomenės sluoksniuose. Svarbiausia, kad bet kuriuo atveju Kremliaus turės apčiuopiamos naudos – mes, pavyzdžiu, piktinamės vokiečių verslininkais, bendradarbiaujančiais su Rusija „Nord streem 2“ projekte, o tai, savaimė aišku, nustato daugybę žmonių apskritai prieš ES, kuri, atseit, „kalba viena, o da-

ro ką kita“... Kad Kremliaus daug pastangų idėjo įviliodamas Vakarų verslininkus į bendrus investicinius projekitus, iš kurių pastariesiems pasitraukti reikštū prarasti milijardus, eiliniai žmogeliai nesusimasto, na, o Kremliaus propagandai belieka skalambuti, kad, girdi, „parsidavėliai tie vokiečiai!“

Kaip bebūtų, kietesnio ES vadovų staburovisgi pasigendame pagrįstai. Štai baigiantis kadencijai savo paskutinį metinį pranešimą skaitė Europos Komisijos pirmininkas Žanas Klodas Junkeris. Pasak politologo Lino Kojalo, šioje kalboje galima išskirti keletą aspektų. Visų pirmą, pirmininkas pasidžiaugė, kad Europa per pastaruosius ketverius metus atsistojo ant kojų ekonomiškai, tiesa, jis „pabarė“ valstybes, kurios neįvykdė ne mažos dalies Komisijos siūlymų. (Beje, L. Kojala šioje vietoje primena, kad Komisijos galios, ypatingai krizių metu, yra sąlyginai apribotos, nes viską spręsti imasi valstybių vadovai, taigi kalbos apie „Briuselio diktatą“ dažniausiai itin nepagrūstos.)

„EK pirmininkas konstatavo smarkiai sumažėjusius migracijos į Europą

straustus, bet kartu pridūrė, jog Afrikoje gyventojų skaičius per kelis dešimtmecius padvigubės, todėl reikia kurti su šiuo žemynu „efektyvią partnerystę“. Taip pat – stiprinti ES galias sienu kontrolės srityje ir padidinti ten dirbančiųjų skaičių iki 10 tūkstančių (nors tai referuojama pirmiausiai dėl pabėgelių krizės, aktualu ir Lietuvai, kuri turi išorinę sieną su ne ES šalimis), – teigė L. Kojala.

Ž. K. Junkeris tikino, kad Komisija teiks siūlymus dėl to, kad užsienio politikos srityje neliktu vienbalsiškumo reikalavimo. Apskritai, anot L. Kojalo, dominavo motyvas, kad ES turi atliti didesnį vaidmenį tarptautinėje politikoje. Tai daug kartų girdėta idėja, niekada taip ir neprastūmisi kelio, nes valstybės nenori atsisakyti galios šioje srityje. Nepanašu, jog dabar būtų atsižvės „galimybų langas“ tą pakeisti. Na, ir ne vienas L. Kojala pastebėjo, kad Rusija ar Rytinės ES kaimynystės problematika nebuvo paminėta. „Bendrai kalba buvo kiek pasyvėsne ir abstraktesnė, nei buvo galima tikėtis,“ – konstatavo politologas L. Kojala.

Štai tokios kai kurių ES institucijų vadovų pozicijos ir suteikia pagrindo nusivilti ES. 2015 metų lapkričio 20 dienos pranešime Seimo TS-LKD frakcijos Audronius Ažubalis išpėjo, jog „pasikartojantys vienašališki Žano Klodo Junkerio pažadai V. Putinui suspen-duoti sankcijas Rusijai diskredituoja Europos Komisijos veiklą ir atskleidžia probleminį dalies Europos biurokratų santykį su europinėmis vertybėmis“. Na, opraėjus metams po šio Seimo nariopranešimo teko įsitikinti, kad ponas Ž. K. Junkeris kartais akivaizdžiai prasilenkia su vertybėmis – juk tai jis žavėjosi Fideliu Castro, pavadindamas jį „epochos žmogumi“ (Kubos diktatorius mirė 2016 metų lapkričio gale). Deja, bet tokis jis – ne vienas...

Laimė (jeigu taip galima sakyti...), putinistinės Rusijos hibridinio karo išpuoliai, kartais pereinantys prie tiesioginių veiksmų (pavyzdžiu, Skripalių nuodijimas, branduolinių raketų dislokavimas prie NATO valstybių sienų ir pan.), padėjo ne vienam praregti ir Vakaruose.

Gintaras MARKEVIČIUS

Regiono saugumas – bendras Lietuvos ir Lenkijos interesas

Rugsėjo 13 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su Lenkijos Respublikos užsienio reikalų ministro Jaceku Čeputovičiumi. Susitikime aptartas regiono saugumo stiprinimas, dvišalis bendradarbiavimas, strateginių jungčių projektų įgyvendinimas, Lietuvių ir Lenkijai aktualūs Europos Sąjungos darbotvarkės klausimai.

Lietuva ir Lenkija yra artimos kaimynės bei partnerės. Mus sieja bendrigynbos, transatlantinių santykių, energetinio saugumo interesai, sutampa pozicijos dėl „Brexit“, naujosios ES finansinės perspektyvos, todėl kartu nuosekliai bendradarbiaujame stiprendamis savo šalių ir viso regiono saugumą bei gerovę.

Šalies vadovės ir Lenkijos užsienio reikalų ministro susitikime daug dėmesio skirta regiono saugumo stiprinimui. Lietuva tvirtai remia Lenkijos pastangas užsistikrinti nepertraukiamą JAV karių ir technikos rotaciją šalyje, nes didesnis Amerikos pajėgų buvimas mūsų regione – bendras mūsų saugumo interesas. Abiem šalims taip pat aktualus operatyvus NATO kariņės paramos atvykimas į regioną, sustiprinta Suvalkų koridoriaus gynyba, regiono oro gynybos kūrimas, todėl kartu siekiame ir kuo spartesnio NATO viršūnių susitikime priimtų sprendimų įgyvendinimo.

Lietuva ir Lenkija vienodai vertina Astravo AE ir dujotiekio „Nord

Stream 2“ keliamas grėsmes. Todėl glaudžiai bendradarbiaujame įgyvendant sinchronizacijos, dujų jungties „GIPL“ projektus, kurie prisidės ne tik prie regiono, bet ir prie visos ES energetinio saugumo. Birželį Prezidentė kartu su Lenkijos, Latvijos, Estijos premjerais ir Europos Komisijos pirmininku pasiraše politinį susitarimą dėl Baltijos šalių elektros tinklų sinchronizacijos su kontinentine Europa. Dabar svarbiausia, kad pasirinktas scenarijus – sinchronizacija per Lenkiją – būtų pradėtas įgyvendinti nedelsiant, neatidėliojant europinei paramai užsistikrinti būtinų procedūrų. Tam itin reikšminga ir nuosekli Lenkijos šiam

projektui demonstruojama parama.

Lietuva ir Lenkija yra artimos partnerės ES. Abi valstybės siekia, kad naujoji ES finansinė perspektyva prisdėtu prie spartesnio regiono vystymosi, užtikrintų vienodas sąlygas visiems ES žemdirbiamams ir padėtų įgyvendinti strateginius jungčių projektus. Lietuva ir Lenkija sieks, kad būtų užtikrintas tinkamas finansavimas sanglaudos politikai. Sutampa ir šalių pozicijos „Brexit“ klausimais. Ir Lietuvių, ir Lenkijai svarbu, kad būtų apsaugotos Jungtinėje Karalystėje gyvenančių piliečių teises, o pati JK išlėjanti „Brexit“ artima ES saugumo bei prekybos partnere.

Prezidentės spaudos tarnyba

Lietuvos šaulių sąjunga 2019 metais savo veiklos 100-metį

Rugsėjo 12 dieną Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė Lietuvos šaulių sąjungos metų minėjimo 2019 metų planui, kuriuo siekiama paminėti Lietuvos šaulių sąjungos įkūrimo 100-metį, įamžinti šaulių indėlį Nepriskausomybės kovose ir pagerbti kovoju sių prieš sovietų okupaciją, žuvusių sovietų lageriuose, trempyje šaulių atminimą. 2019 metus Seimas yra paskelbęs

Lietuvos šaulių sąjungos metais. Minėdama įkūrimo 100-metį Lietuvos šaulių sąjunga 2019 metų birželį numato surengti iškilmingą rikiuotę ir 100-mečio priesaikos ceremoniją Katedros aikštėje Vilniuje, kartu vyks ir įvairūs minėjimo renginiai Bernardinų sode, gretimose gatvėse.

Ateinančiais metais visų šalies mo-

kyklų moksleivių ketinama pakvies-ti dalyvauti rašinių konkurse „Jaunojo šaulio villys: laiškas Lietuvos Nepriskausomybės paskelbimo 1918 metų signatarams“. Kaune, kartu su akademine bendruomene, Vytauto Didžiojo universitetu, planuojama organizuoti konferenciją „Šauliškumo samprata 21 a.“ Vytauto Didžiojo karomuzieje Kaune numatoma surengti Lietuvos šaulių sąjungos eksposiciji-

ją – parodą, atvirą kauniečiams ir miesto svečiams.

Ivairūs Lietuvos šaulių sąjungos šimtmečiui minėti skirti renginiai vi-suomenei (edukacinės veiklos moksleiviams, pėsčiųjų žygiai, svarbių Šaulių sąjungai datų minėjimai) vyks daugelyje šalies savivaldybių, kur yra šaulių rinktinės.

Parengta pagal LRV informaciją

Apie tremtis ir lagerius

Balio ir Vados Sruogų sodybos-muziejaus sodelyje Lietuvos rašytojų sąjungos Kauno skyrius (pirmininkas Vidmantas Elmiškis, renginio organizatorė Milda Kiaušaitė) surengė įdomų renginį – diskusiją–skaitymus apie lietuvių tremtį ir koncentracijos stovyklas. Visų pirmą norėta pagerbti rašytojus Balį Sruogą, kalėjusių koncentracijos stovykloje, o jos alkaną ir baisią buitį apraše knygoje „Dievų miškas“, ir neseniai Amžinybėn išėjusį buvusį politinį kalinių, LPKTS narij, vėliau mokytoją ir rašytoją Vladą Kalvaitį, novelių romano „Sustiprinto režimo barakas“ autorium.

Nuo 1940 metų gyvendamas Vilniuje, Balys Sruoga (1896–1947) buvo pa-skirtas universiteto teatrologijos katedros vedėju. 1943 metais kovo 16 dieną rašytojas, kaip įkaitas, vokiečių suimtas ir išvežtas į Štuthofo koncentracijos stovyklą prie Gdansko. Iškalėjo dvejus metus. Gyvenimas koncentracijos stovykloje stipriai paveikė ne tik dvasinę, bet ir fizinę jo būklę. Ironijos persmelktą atsiminimą knygą „Dievų miškas“ 1945 metais Balys Sruoga su-kūrė per du mėnesius, besigydant Birštono sanatorijoje.

Vladas Kalvaitis (1929–2018) gimė Radviliškyje. Poetas, prozininkas ir satyrikas 1948 metais už dalyvavimą pogrindinėje veikloje buvo suimtas. Bausmės laikotarpi praleido Komijos lageriuose, Intoje. Iš ten sugrižo į Lietuvą su vilko bilietu. Jau 2011 metais pasirodžiusejo jo atsiminimų novelių knygoje „Sustiprinto režimo barakas“ lyriškai nupiešė sunkią kasdienybę. Knyga patenka į geriausią apie lagerius ir tremtis išleistų knygų gretas. Per atskirus novelių veikėjus, jų pasakojimus ir buitį, prisiminimus, kasdienybę, svajones atskleidžiamą lagerių sistemos, mirties tragizmas ir išgyvenimo tame praga galimybės.

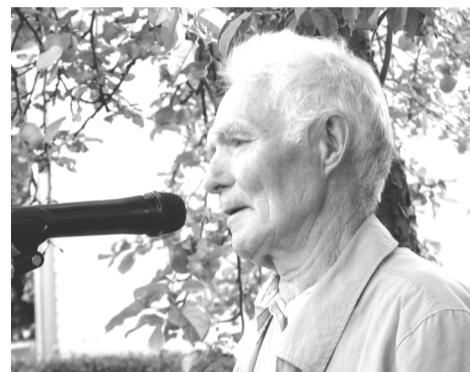
Kaunietis teatro aktorius Saulius Bagaliūnas vaizdžiai ir įtikinamai perskaitė Balio Sruogos ir Vlado Kalvaičio kūrinį ištraukas. Jei „Dievų miškas“ susirinkusiems literatūros mylėtojams yra gerai žinomas, tai „Sustiprinto režimo barakas“ paliko išpūdį sovietinio lagerio kalino svajonėmis, netikėtais pastebėjimais ir negirdėtais žodžiais nupieštu sovietinio smurto ir jo aukos nenužmogėjimo lyrizmu.

Prisiminimais pasidalijo ir trys tremties vaikai: Dalia Teišerskytė, Ignacas Žukauskas ir Ignas Požėla. Poetė, Lietuvos politinė bei visuomenės veikėja D. Teišerskytė su tėveliais gyveno Leonavoje, Raseinių rajone. 1946 metais jos tėvelis Pranas buvo areštuotas, nuteistas ir 1950 metais žuvo Taišeto lageryje. 1948 metais motina Kotryna su vyresniaisiais vaikais Algimantu ir Danute ištremti į Sibirą. Dalią ir du jos brolius Eugenijų ir Rimantą, likusius Lietuvos, šešerius metus augino senelė. Tačiau jau 1953 metais visi atsidūrė Sibire. Ten mirė abu vyresnieji broliai. Į Lietuvą Dalia sugržo po dešimties metų.

Ignaco Žukausko senelis Augustinas jaunystėje su žmona Anele buvo išvykęs uždarbiauti į užsienį. Neplaukė per Atlantą, o atsidūrė Škotijoje, Glaz-

Dalia Teišerskytė

Ignas Požėla

Ignacas Žukauskas

go mieste. Dirbo akmens anglies kasyklose. Iš ten po kurio laiko išvyko gyventi į Londoną. Apie 1910 metus sugrižo į Lietuvą ir jau su sverut gimusiu Juozapu (sugrižus į tėvelių gimtinę, jam buvo septyneri). Bakšiškių kaime šeima nusipirkė ūki: dvidešimt hektarų dirbamos žemės ir dar devynis hektarai miško. Cia užaugo dvi Žukauskų kartos, buvo visi darbštūs, gyveno pasiturinčiai. Tai lémė, kad sovietiniai okupantai jiems ruošė žiaurų likimą – tremtį į Sibirą.

„1949 metų liepos 9-osios naktį, kai aš, močiutė Anelė, tėvelis Juozapas, mama Teklė po sunkių lauko darbų savo ūkyje ramiai miegojome, antrą valandą nakties su trenksmu pasibeldė į duris stribai, – guodėsi Ignacas Žukauskas. – Užėjė liepė visiems greitai keltis, rengtis, pasiimti kai kuriuos daiktus. Leido susidėti patalynę, maisto, dar patarė pasiimti kirę bei pjūklą, kadangi būsime tremiami į Sibiro taiagą. Buvo perskaitytas nuosprednis, kuriaime teigta, kad už nelojalumą sovietinei valdziai, nenorą stoti į kolchozą ir partizanų palaikymą, visam laikui ištremiami į Sibirą... Kai jau 1958 metų birželio 21 dieną baigiau Bodaibovo vidurinę mokyklą, prieš dvi dienas buvo gaivė atleidimus iš tremties. Persavaitė susitarkėm reikiamus dokumentus, susiruošėme daiktus ir laivu išvykome į išsvajotą tévynę Lietuvą...“

Ignas Požėla, 1941 metų tremtinys, ištremtas su mama Ona. Kai trėmė į Sibirą, jam dar ir dvejų metukų nebuvuo. Prie Obés upės, Zavodskojės gyvenvietėje, praleido 16 metų. Tėvelis Petras tuo metu nuo šeimos atskirtas ir išvežtas į Krasnojarsko sritys Rešotų lage-

Sveikiname

Gražaus 70-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Varėnos filialo tarybos narę ir sekretorę, buvusią Krasnojarsko krašto tremtinę Mariją URBELIONYTĘ-MACIDULSKIENĘ. Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

Jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname LPKTS Rokiškio filialo narius: Sofiją DAMINAUSKIENĘ – 80-ojo,

Bronislovą GURNIKĄ ir Alvydą VARNĄ – 75-ojo,

Romą RAMANAUSKĄ – 65-ojo.

Linkime nepaliauti šypsotis gyvenimui, išlikti sveikiems, nepavargstant suktis gyvenimo verpetuose ir kad visuomet lydėtų Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Mykola LIUŽINA – 85-ojo,

Vidutę Apoloniją MASKOLIŪNIENĘ – 70-ojo.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų ir džiaugsmingų metų artimųjų apsuptyje ir Aukščiausiojo globos.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Biržų filialo narius:

Ireną KAČERAUSKIENĘ – 80-ojo,

Arvydą PLEPĮ – 75-ojo,

Dalytę MIEŽIŪNIENĘ – 70-ojo.

Linkime stiprios sveikatos, gyvenimo džiaugsmo ir Dievo palaimos.

LPKTS Biržų filialas

Padėka

Dékojame paaukojusiems Partizanų alėjos Kaune įrengimui:

Vytautui Balsiui – 200 eurų.

Visus geros valios žmones kviečiame aukoti Partizanų alėjos Kauno senosiose kapinėse statybai. Aukojamas lėšas prašome pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos sąskaitą LT537044060008103591, AB „SEB bankas“, banko kodas 70440.

Aukoti galite ir paskambinę trumpuoju numeriu 1402, skambučio kaina 1,50 euro. Daugiau informacijos www.partizanualeja.lt.

Dékojame už Jūsų gerumą!

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

rius. Dabar, atkurdamas šeimos genealoginį medį, Ignas sužinojo, kad Požėlos – buvo sena inteligentų giminė. Senelis Ignacas Požėla kilęs iš Žeimelio valsčiaus, dar 20 amžiaus pradžioje buvo išvykęs užsidiurbti į JAV, triūsė Ilinojaus valstijoje cukraus fabrike. 1907–1911 jis buvo išrinktas Rusijos Dūmos deputatu nuo Kauno gubernijos. Vėliau dauguma šių deputatų buvo išblaškyti bolševikų.

„Sunkiausi buvo karos metai, bado-vosi visi tremtiniai, – pasakojo Ignas Požėla. – Laimė, kad iš Lietuvos atsivežėme lašinių, drabužių, tai kai ką išsi-keitėme į maistą. Mama dirbo kolūkio kiaulidėje, kolūkis augino javus, nes iš taigos tremtiniai buvo atkovojet daug žodžių. Tačiau viską, kas buvo išauginta, atimdavo frontui, vietiniai gyveno tik iš turimų žemės sklypelį. Gyvenvietėje veikė krakmolo gamykla, kurioje iš bulvių sunkė tą produktą kariuomenei, o išsunkta tyre likdavo. Leisdavo jos parsinešti ir dirbantiems...

Jau pasibaigus karui, turėjome ke-

liolikos arū įdirbtą žemės sklypelį, kur augindavome bulves, net pomidorus... Taip išlikome, o 1957 metais sugržau į Lietuvą. Čia nenorėjo priregistruoti, o neturint registracijos štampo, buvo draudžiamas priimti į darbą. Buvau prašytas už galimybę gyventi Lietuvuje raistiškai atsisakyti turėtos tėvelių sodybos kaime, kur jau gyveno dvi kolūkiečių šeimos... Kibau į mokslus, bai-giau Vilniaus universitetą, išdarbiniai laborantai, paskui atėjau dirbti į Kau-no politechnikos institutą moksliniams darbui. Gyvenimas bėgo, tačiau tremtyje gautos pamokos veltui nenuėjo...“

Pokalbis su tremtiniais vyko Sruogų namų sodelyje, po Balio ir Vados sodintomis obelimis. Buvo gražus rug-sėjo vidurio pavakarys...

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Už poliarinio rato

Kazimierą ir Birutę Markauskus ištrėmė iš Marijampolės baisujį 1941 metų birželį į retai apgyvendintą Rusijos vietą – Altajų. To neužteko: 1942 metais apie 3 tūkstančius tremtiniai iš Altajaus krašto dar kartą išvėže į Jakutiją, prie Laptevų jūros, už Poliarinio rato.

Kazimiero Markausko (1905–1981) šaknys iš Šilavoto kaimo, buvusio vos dviejų kilometrų atstumu nuo Liudvinavo valsčiaus centro, Marijampolės apskrityje. Pokaryje Šilavotas buvo apylinkės centru. Dabar Šilavote gyvena apie 60 gyventojų.

Kazimiero tévai Andrius ir Onutė susilaukė net 12 vaikų, iš jų aštuoni užaugo; keturi broliai ir keturios seserys. Kazimieras buvo vyriausias šeimoje, rūpinosi jaunesniais broliukais ir sesu-témis. Jam vienam iš šeimos pasiekė siekti mokslų. Iš pradžių lankė Marijampolės gimnaziją, paskui išstojo į Veiverių mokytojų seminariją. Po dviejų metų, taiyra 1924-aisiais, pradėjo dirbtį pradžios mokyklų mokytoju Dzūkijoje, sugebėjo baigti Kauno Saulės mokytojų seminariją, buvusią Žaliakalnyje. Iš pradžių tai buvo mokytojų kursai, vėliau pavadinti „Saulės“ mokytojų seminarija. Po jos baigimo, buvo pa-skirtas dirbtis Liudvinavo pradžios mokyklos mokytoju. Apie 1937 metus per-ejo į Marijampolės gimnaziją, buvusią Kauno gatvėje, mokytojauti, buvo pradinių klasių mokytoju. Neprisklausomos Lietuvos tarpukario metais gimnazija garsėjo kaip viena iš geriausių Lietuvoje. Tam tikrais laikotarpiais keitėsi gimnazijos pavadinimas bei struktūra. 1920 metais jai suteiktas Rygiškių Jono vardas, kuris 1940 metais buvo panaikintas. 1956 metais pa-vadinta kalbininko Jono Jablonskio vardu, o 1992 metais Rygiškių Jono vardas sugrąžintas.

Birutės Majutės téveliai Adolfas ir Berta gyveno Marijampolėje, turėjo ūkį, augino žirgus. Berta Majienė augino keturis vaikus: dukteris Emą, Lidią ir Bertą bei sūnų Joną. Berta, kurių vardas gyvenimo negandose transformavosi į Birutę, ištakėjo turėdama tik septyniolika metų. Mergina buvo prastos sveikatos. Visi šios šeimos vai-kai buvo leidžiami mokyti, dukros ta-po pedagogėmis, sūnus Jonas baigė inžinerijos mokslus ir išvyko gyventi bei dirbtis į Vokietiją. Su juo ryšys nutrūko. Berta baigė Marijampolės mokytojų seminariją ir buvo paskirta dirbtis į Marijampolės gimnaziją vokiečių ir lietuvių kalbos mokytoja. Kaip tik Liudvinave ir suėjo Birutės ir Kazimiero ke-liai. Jie 1938 metais vedė ir apsigy-veno jaunosios namuose Marijampolėje, nes tuo metu merginos tévai jau buvo mirę, o seserys mokytojavo Kaune. Sako, Kazimieras buvo labai pamaldus, paslaugus ir niekada niekam blogo ne-linkėjo. 1939 metų birželio 14-ąją Kau-no Raudonojo kryžiaus ligoninéje jiems gimė pirmagiminis sūnelis Romualdas. Sako, Berta norėjo, kad gimdytū gerū gydytojū priežiūroje, tad atvyko į Kauną pas seseris. Lygiai po metų, tą patį mėnesį ir dieną, Reketijoje, Liubavo valsčiuje, pasaulį išvydo duk-

ra Lilija Marija. Beje, Reketijos kaimas (dabar – Liubavos seniūnija, Kalvarijos savivaldybė, kaimas yra penki kilo-metrai nuo Liubavo) išliko iki šiol, čia gyvena pusšimtis gyventojų.

Atkreipkite dėmesį į vaikų gimimo datas: atslinko sovietinės okupacijos metai, kai dora ir meilė tapo naujiems šeimininkams nesuprantamu dalyku, ir tą pačią dieną, kai vaikai turėjo sėsti prie stalo valgyti gimtadienių pyrago, prie namo Marijampolėje privažiavo sunkvežimis ir liepė krautis daiktus: keliasite į tolimajį Sibirą...

Tremiant į Altajaus kraštą moky-tojų Markauskų šeima atsitiktinai liko neišskirta.

Šiandien mažieji tremtiniai Mar-kauskai gerai žinomi Lietuvoje žmonės. Pasiekę mokslus, dideli Lietuvos patriotai, aktyvūs visuomeninio gyvenimo dalyviai. Jonas Markauskas yra 1992 metais išteigotas Laptevų jūros tremtiniai brolis „Lapteviečiai“ pir-mininkas. Šios brolis pastangomis Rumšiškių liaudies buities muziejuje įkurta Tautos tremties ekspozicija: pastatyta žeminukė-jurta, kokiose Arktyje gyveno tremtiniai. Popiežiaus Jono Pauliaus II skelbtas Šeimos metais (1994 metais) muziejuje pastatyta skulptūra „Šeimos kančia“ (autorius T.Potiejūnas), įrengtas vagonas, kokiais iš Lietuvos buvo tremiami žmonės.

Lilija Markauskaitė-Pranskaitienė gyvena Kaišiadoryse. Ji yra užrašiusi savo gyvenimo atsiminimus.

Lilijos Markauskaitės-Pranskai-tienės pasakojimas

Kasmet, kai birželio mėnuo paskel-bia vasaros pradžią, suvirpa širdis: mes kaip lapai, nuplēsti nuo medžių, kaip augalai be šaknų – aplėsti nuo tévynės galėjome visi išnykti nuo žemės paviršiaus, bet likimas lémė kitaip. Visų ne-išžudė, nesušaldė, nenumarino badu. Nemaža sauvelė gyvų likusių tremtiniai šiandien džiaugiasi gyvenimu, džiaugia-si tuo, kad gali gyventi savo tévynėje.

Vasaros pradžia... Džiaukis gyveni-mu, nes jis trumpas – jau ir mes iš kū-dikių pavirtome seneliais. Tačiau iš pra-eities lapų neišplėši. Niekam nelinkė-čiau tremties. Kur gimei, ten ir mirk, nes – lietuviavais esame mes gimę.

Liūdnas birželis

Vasaros pradžia, oras puikus, švie-čia saulė, žemė pasipuošusi vaiskia žaluma, gélémis. Vasara atėjo žalia, kaip niekad, tačiau – birželio 14-ąją tévelis, mama, aš ir brolis atsidūrėme gyvuliniose vagonuose. Be teismo, be tardymo, sakė – tik laikinai, kol išsiaiškins. Mano téveliai buvo mokytojai, bet čekistams – buržujai, fašistai, banditai. Kai mus išvežė į Marijampolę, man tebuvo vieni metai, broliuui – dveji. Neužmirštama birželio 14-oji, kai kiekvienas tremtinys pradėjo eiti savo Galgotą. Niekas nepaisė amžiaus. Gyvuliniose vagonuose – nuo kūdikio iki senelio, aklo, ligoto žmogaus – svarbiausia išvežti kuo daugiau Pabaltijo žmonių. Čia buvo mokytojų, kunigų, teisininkų, policininkų, gydytojų, dar-bininkų ir inteligenčių, pačių įvairiausiu

profesijų piliecių. Vyrus paprastai at-skirdavo nuo šeimų. Jų likimas čekis-tu jau buvo nusprestas – į lagerius. Iš pradžių žmonės dar nenujautė, jog yra mirtininkai. Perpildytu ešelonai vienas po kito riedėjo į Rytus, į Šiaurės gili-mą. Išvežamiems giminėms, pažystamis, bendradarbiai dar bandė perduoti į va-gonus šiltą drabužių, maisto. Sargybi-niai neprileisdavo, nors vieną kitą daik-tą perduoti pavyko.

Birželis Lietuvoje buvo liūdnas. Per tą baisią savaitę iš mūsų krašto buvo išvežta apie 10 tūkstančių žmonių. Gyvuliniose vagonuose trūko oro, klykė maži vaikai, motinos jų nejsten-gė nuraminti. Retsykiai trauginiai sustodavo, kad žmonės galėtų atliliki savo gamtinius reikalus, bet ir tomis minutėmis greta stovėdavo sargybiniai. Maži vaikai, tarp jų ir aš, tapo distrofikais – kankino nuolatinis vi-duriavimas, išseko organizmas. Ma-ma plėše ką tik įmanydama, kad tu-

rėtū kuo mane vystyti. Nešvarius vystyklus métė pro langą, nes apie skal-bimą negalėjo būti nė kalbos. Vago-nuose tvyrojo baisus dvokas. Mūsų kaimynės sakydavo, kad iki kitos stotelės aš gyva nenuvažiuosiu, bet su-girdydavo virinto vandens („kipiatoko“ – rusiškai), dar kuri kaimynė į vandenį įmesdavo ramunėlių, ir pa-čios stebédavosi: „Žiūrėk, Birute, ji ir vėl atsimerkė, akys žiba, vėl gyva“. Ir taip visą kelią per Altajaus kraštą – sil-pna, ligota, nuolatinė mirtininkė.

Bet likimas atsiuntė stebuklą – išgy-venau. Altajaus krašte leido apsistoti, lietuvius įdarbino tarybiniame ūkyje, kai kas jau ir savo bulvių pasisodino, bet 1942-ųjų rudenį vėl tremtinius sulaipi-no į gyvulinius vagonus ir prasidėjo ke-lionė dar toliau – į pačią Jakutijos šiau-re, tolyn už poliarinio rato.

**Spaudai paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS
(Bus daugiau)**

Tolimojo Trofimovsko žvejai, 1942 metų vasara

Jonas Markauskas (dešinėje) su prof. Vytautu Landsbergiu

Žalgirio pergalės parke – signatarų alėja

Kauno rajone, Gaižuvėlės kaime, beveik geografiniam Lietuvos centre, ošia, žaliuoja ažuolai, eglės, kalmiūnės pušys.

Vos atkūrus nepriklausomybę, Lietuvos Atgimimo Sąjūdis kėlė iš užmaršties nemarią Lietuvos istoriją. Suskambo Žalgirio vardas... Tad grupė entuziastų susibūrė į „Žalgirio parko“ įkūrimo iniciatyvinę grupę.

Ne taip paprasta buvo gauti žemės sklypą, suburti žmones. Kartu su „aukuriečiais“ pirmaisiais bendro projekto autoriais buvo Alfonsas Bajarskas, Algimantas Sudaris, Organizuotos talkos, plenerai. Babtuose vykusioje drožėjų stovykloje gimė 14 stogastulpiai, vaizduojančią Vytautą Didžių ir Žalgirio mūšyje dalyvavusiu jo pulku vadus, padodinti medžiai.

O šiais metais naujai suskambo Lietuvos vadas. Pasyktyti 100 „aciū“, į dangų kilo 100 oro baliono, leidosi 100 parašiutų, paminėta šimtai išskilių asmenybų. O štai „Žalgirio pergalės parko“ visuomeninio klubo pirmininkas Gintautas Tamulaitis, nenuilstantys valdybos nariai prof. Aleksandras Vitkus, Algimantas Danauskas ir kiti parengė projektą „1918 metų Vasario 16-osios akto signatarų įamžinimas Žalgirio pergalės parke“. Lietuvos kultūros taryba tik dalinai finansavo šį išskirtinį projektą. Gerųjų žmonių – Kauno rajono mero V. Makūno, V. Kamblevičiaus, V. Žymantės, K. ir A. Giedraičių, Babtų seniūnijos (seniūno Jono Praškevičiaus), Babtų kultūros centro direktorės Eglės Patinskaitės bei kitų dėka igvendinta pagrindinė idėja – padodinta Signatarų alėja, sutvarkyta aplinka, nutiestas takas, pagamintosvardinės kiekvienam signatarui lentelės lietuvių ir anglų kalba. Signatarų giminaičiai, palikuonys, pašklied po platujį pasaulį, atvažiavo į Žalgirio parką šiemis didžiaviriams sodinti ažuolus. Ypač garbių svečių sulaukė si-

gnataro Jurgio Šaulio giminaičiai – kartu su jais – Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkė, PLB Kultūros komiteto pirmininkė, LUMA Garbės narė Jūratė Caspersen.

Iškilmėse sodinant ažuolus dalyvavo 1990 metų Atkurtos Lietuvos Valstybės Kovo 11-osios akto signataras Leonas Milčius, 1918 metų Vassario 16-osios signatarų klubo pirmininkas Remigijus Gulbinas, Kauno r. savivaldybės administracijos direktorius Antanas Nesteckis. LR Seimo pirmininko V. Pranckiečio sveikinimus perdaė padėjėjas Bacvinka.

Renginio vedėjas ats. mjr. Gediminas Reutas ne tik pristatė svečius, signatarų giminaičius, bet ir vadovavo visai ceremonijai: kvietė Garbės sargybą prie karvedžių Vytauto ir Jogailos skulptūrų. Čia, Žalgirio pergalės parke, tradiškai atgabenta nuo Nežinomo kareivio kapo ugnis ir ižiebtas šventinis aukuras. Šventają ugnį atgabeno Lietuvos šaulių sąjungos Kauno Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės jaunieji šauliai iš Babtų vadovaujami Žanetos Jankauskaitės. Aukurą uždegė parko pirmininkas G. Tamulaitis ir L. Milčius. Plevenantvėliauroms ir degant šventajai ugniai nuaidėjo salvės: „Už 1918 metų Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarus“, „Už Lietuvos karius, partizanus ir visus žuvusius už Lietuvos Laisvę“ ir „Už Lietuvos valstybės 100-metį“.

Dar ilgai šurmuliavo parke svečiai, dalyviai ir organizatoriai. Kas apžiūrinėjo skulptūras, kas klausėsi Babtų kultūros centro Vandžiogalos laisvalaikio salės folkloro ansamblio „Griežlė“ (vadovas And-

Signataro J. Šaulio giminaičiai

J. Caspersen ir Giedraičiai

rius Morkūnas) dainų, vartė projekto sumanytojų parengtą knygą-albumą „Žalgirio pergalės parkas Kauno rajone“. Knygos sudarytojai – prof. Aleksandras Vitkus, Gintautas Tamulaitis ir Algimantas Danauskas, kartu su leidėju – Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centru parengė puikią Žalgirio pergalės parko istoriją, o renginio organizatoriai įpynė dar vieną istabą žiedą – Signatarų alėją į Lietuvos šimtmecio vainiką. Tokia vieta, kur visi dvidešimt signatarų – vienintelė. Alėja, kurią suprojektavo architektas Stanislovas Kalinka ir kurią ženklina prof. Liudo Mažilio rasto Vasario 16-osios akto kopija, signatarų bendra nuotrauka ir medelių sodintojai bei šio projekto rėmėjų vardai, kviečia aplankysti, stabtelėti ties Lietuvos viduriu ir istorija...

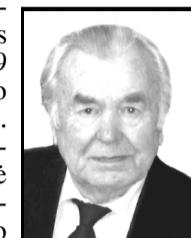
Dalia POŠKINĖ

Ilsėkitės ramybėje

Alfonsas Pauža
1928–2018

Gimė Prienų r. Šaulių k. ūkininkų šeimoje. Buvo Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės partizanų ryšininkas, slapyvardžiu Aitvaras. 1949 m. po išdavystės su kitais partizanais suimtas. Po tardymu nuteistas 10 m. lagerio ir 5 m. tremties. Kalintas Kazachstano, Kemerovo, Omsko kalėjimuose. Į Lietuvą grįžo 1958 m. 1966 m. sukūrė šeimą su Jadviga Krilavičiūte. Užaugino dvi dukteris Eglė ir Ramunė. Apsigynė Vilniuje. Dirbo geodezininku geologinėje ekspedicijoje. Nuopatagimimo metu dalyvavo LPKTS Vilniaus skyriaus veikloje. Už ginkluotą pasipriešinimą okupacijų metu apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, už istorinės atminties sklidą – LPKTS 3-iojo laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“.

Palaidotas Vilniaus Karveliškių kapinėse.
Užjaučiame žmoną, dukteris, giminės ir artimuosius.
LPKTS Vilniaus skyrius

Kazimiera Rimeikytė-Stončienė
1931–2018

Gimė Telšių aps. Luokės valsč. Mataicių k. dešimtvaikį auginusioje ūkininkų šeimoje. Trys vyresnieji broliai 1944 m. rudenį su vokiečių kariuomene pasitraukė į Vakarus. 1945 m. tévus, seserį ir sūnų ištremė į Komiją. Kazimierai pasisekė nuo tremties pabėgti, jų į savo būrių priėmė Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės vyrai. Kartu partizanavo sesuo Virginija su vyru. Kazimieros pareiga buvo aprūpinti partizanus medikamentais, spauda. 1947 m. Šatrijos rinktinės vado Vlado Montvydo paprašyta važiavo į Sibirą parsivežti tremtinį. Véliau gavo rinktinės vado nurodymą nuvežti į siaurę lietuviams pasus. Komijoje pasus atidavė tévui, o jis paskirstė pažiūtamiems. Kartu susiroše į kelionę namo. Naujieji pasūs savininkai tikrintojams įtarimų nekélé. Pasibaigus tremtinį „vogimo“ operacijai prasidėjo visas junginė paieška. Kai kurie tremtiniai papildė partizanų gretas, kai kurie buvo suimti ir grąžinti į tremtį.

Užjaučiame artimuosius ir bendražygius.
**LLA sąjungos pirmininkė
Irena Montvydaitė-Giedraitienė**

Algimantas Juozas Radomskis
1937–2018

Gimė Marijampolės aps. Padovinio kaime. Su mama ir seserimi Danute 1949 m. ištremtas į Irkutsko sr. Žigalovo r. Nižnaja Sloboda k. Darbo įvairius darbus kaime, paskui statybose, Irkutsko. Mama su seserimi 1958 m. grįžo į Lietuvą, o Algimantas grįžo 1961 m. Pagrindinė darbo vietė buvo Marijampolės maisto pramonės automatų gamykla, kur buvo gerbiamas, kaip darbštus ir sąžiningas darbuotojas. Vedė 1966 m. Su žmona Albina, kartu pragyvenę 52 metus, užaugino ir išleido į gyvenimą dvi dukteris – Daivą ir Ritą. Palaidotas senosiose Marijampolės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukteris su šeimomis, seserį su šeima.

LPKTS Marijampolės filialas

Jonas Sinkevičius
1951–2018

Gimė Irkutsko sr. Usolės r. Taiturkos gyvenvietėje, 1949 m. tremtinį šeimoje. 1957 m. grįžo į Lietuvą. Apsigynė Trakų r. Rūdiškėse. Čia Jonas baigė vidurinę mokyklą. Paskui išstojo į Vilniaus politechnikumą, išgijo mechaniko-tehnologo specialybę. Dirbo Vilniaus kuro aparatūros gamykloje, UAB „Asvejijo“, AB „Vingriai“, UAB „Būsto spektras“. Kartu su žmona užaugino sūnų Vytautą ir dukterį Astą. Sulaukęs pensinio amžiaus Jonas aktyviai įsijungė į visuomeninę veiklą, buvo ilgametis LPKTB valdybos narys, projektų vadovas. Išrinktas Vilniaus m. Pilaitės mikrorajono tremtinį seniūnu. Tieki darbe, tieki visuomeniniame gyvenime buvo pareigingas ir iniciatyvus, nuoširdus ir dėmesingas.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius, draugus, bendražygius. Palaidotas Vilniaus Karveliškių kapinėse.

LPKTB valdyba

2018 m. rugsėjo 21 d.

Tremtinys

Nr. 35 (1297)

7

Kariuomenės diena Šiluvoje

Rugsėjo 8-ąjį tradiciškai minėjome Švč. Mergelės Marijos Gimimo, Vytauto Didžiojo karūnavimo ir Padėkos Dievui už Lietuvos laisvę dieną. Šiemet ši diena įsikomponavo į Lietuvos Nepraklausomybės atkūrimo šimtmečio minėjimo vainiką. Bene ryškiausias šio vainiko žiedas buvo Dievo Motinos Gimtadienio minėjimas mūsų krašto bažnyčiose, ypač Šiluvos Didžiųjų atlaidų cikle, kuris baigėsi rugsėjo 16-osios sekadmienio šv. Mišiomis, kuriose melstasi už lietuvius, išsibarsčiusius visame pasaulyje.

Rugsėjo 11-ąjį buvo Lietuvos kariuomenės, Lietuvos partizanų ir šaulių diena. Jau prieš pat vidudienį atvykę kariai su šauliais ir Lietuvos lai-

vės kovą dalyviais darnioje riukiutėje, grojant orkestrui, atžygiavo dalyvauti Eucharistijoje, kuriai vadovavo Kariuomenės ordinariato apaštališkasis administratorius Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas. Kauno arkivyskupas metropolitas Lioginas Virbalas pakvietė melstis už karius, prisidedančius prie taikos palaikymo.

Arkivyskupas Gintaras Grušas, suteikęs karių būriui Sutvirtinimo sakramentą, savo pasakyta pamoksle pabrėžė Švč. Mergelės Marijos vaidmenį ir Šventosios Dvasios veikimą žmogaus gyvenime, paragino svetingai sutiki Popiežių Pranciškų, kaip Lietuvai duotą didelę malonę, ra-

gino įsiklausyti į Popiežiaus Pranciškaus žodžius: „Šventoji Dvasia – kaip vėjas, genantis mus į priekį, neleidžiantis ilsiestis ant laurų ir tapti tik sedinčia tauta.“

Po Mišių maldininkus vaišino Kauno II dekanato „Carmo“ savanoriai, Susitikimų palapinėje vyko gyvi pokalbiai, Kraujo centro palapinėje rinkosi norintieji padėti artimui krauju donorai.

Atlaiduose dalyvavusių žmonių širdžių susitelkimas, nuoširdžios maldos tenukreips mūsų tautą į dvasinio prisikėlimo kelią, mūsų taučios dvasinių vertybų įvertinimą, jų svarbos supratimą ir išsaugojimą.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Ilsėkites ramybėje

Juzefa Liucija Jonušaitė-Padagienė
1941–2018

Gimė ir augo Klaipėdos r. Rudgalvių k. Tėvelis dirbo Kretingos apskrities pirmininko pavaduotoju, dalyvavo knygnešystės veikloje Kretingoje. Tėvų sveikata pašlijo po žiaurių tardymų, anksti liko našlaitė. 1948 m. su mamos brolio Antano Baužos šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Kežmos r. Bolturino gyvenvietę. Po 7 metų, kaip nepilnametė, buvo išeista į Lietuvą. Grįžusi apsigyveno Kuršėnuose pas tetą. Mokėsi Šiauliuse, Klaipėdoje. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus. Veiviržėnuose savo namuose įsteigė laisvės kovų ir lietuvių liaudies buities muziejų. Visų žuvusių nuo bolševikinio teroro atminimui su bendraminčiais šv. Jurgio kapinėse, miestelio centre, pastatė lauko akmens paminklą, stribų būstinės kieme Veiviržėnuose bei Judrėnuose – ažuolinį kryžių. Už istorijos įamžinimą apdovanota padėkos raštais.

Palaidota Veiviržėnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra Remigijų, vaikus Mindaugą ir Kęstutį bei jų šeimas ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas
ir buvę Bolturino tremtiniai

Stasė Puodžiūnaitė
1930–2018

Gimė Radviliškio r. verslininko šeimoje. Tėvelis 1940 m. komunistų buvo kalintas Šiaulių, Vilniaus kalėjimuose, Pečioros, Sverdlovsko lageriuose ir 1953 m. nužudytas. Motina su dukterimis Birute ir Stase 1949 m. ištremta į Irkutsko sr. Tulūno r. Jevdokimovo gyvenvietę. Tremtyje mirė. Stanislava Lietuvoje buvo batusi septintą Radviliškio gimnazijos klasę. Tremtyje mokslo tėsti nebegalėjo. Dirbo miško ruošos punkte, tampė geležinkelio pabėgius, žiemą kasė duobes. Kai susirgo tuberkulioze, jai skyrė vagono palydovės ir prižiūrėtojo darbą. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Pakruojoje pas dėdę. Šiauliose baigė siuimo-kirpimo kursus, dirbo siuvykloje. Šeimos nesukūrė. Aktyviai dalyvavo LPKTS Pakruojo filialo renginiuose.

Palaidota Pakruojo Linksmučių kapinėse.

Liūdime netekę likimo draugės, užjaučiame buvusias bendrabes, artimuosius.

LPKTS Pakruojo filialas

Kazimiera Brazaitė-Katinienė
1923–2018

Gimė Jurbarko r. Palabaukščiu k. Tėvai gyveno šalia miško ir slėpė partizanus, Kazimierai tapo ryšininkė. 1947 m. suimta ir tardyta Tauragėje, nuteista 6 metams lagerio. Kalėjo Norilsko lageriuose, ten susipažino su politiniu kaliniu Gediminu Katinu. Igarkoje gimė trys vaikai: Mindaugas, Virginija ir Danutė. Grįžo į Lietuvą gyveno Tauragėje.

Palaidota Tauragės kapinėse.

Jonas Algirdas Antanaitis
1921–2018

Pasipriešinimo sovietų okupacijai dalyvis, 1941 m. birželio 22–28 d. sukiliimo dalyvis, 1944–1954 m. Sibiro specialaus režimo lagerio kalinių, inžinierius, visuomenės veikėjas, sajūdininkas. Apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Lietuvos Nepraklausomybės medaliu, garbės ženklais ir padėkos raštais.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimos narius, gimines, artimuosius ir bendražygius.

Vilniaus Sajūdžio taryba

ŽYGIS TAURO APYGARDOS ŽALGIRIO RINKTINĖS PARTIZANŲ TAKAIS

Rugsėjo 29 d. (šeštadienį) 10 val. šv. Mišios
Griškabūdžio Kristaus atsimainymo bažnyčioje.

11 val. žygio pradžia. Maršrutas:
Memorialas prie Griškabūdžio NKVD-NVD-MGB būstinės, Aleksandro Grybino-Fausto bunkeris ir žūties vieta, Lukšių tremties memorialas ir paminklai, atminimo vietas prie Šakių vandentiekio bokšto.

Nuo 14 val. popietė Šakių J. Lingio parke:
kareiviška košė, dainos, parodos, bendravimas su buvusiais tremtiniais, partizanais, susitikimas su „Misija Sibiras“ dalyviais.

Maršruto ilgis ~40 km.
Tai ne pėsčiųjų žygis, tad laukiami įvairaus amžiaus ir fizinio pasirengimo istorijos mylėtojai su savo transportu.

Pasiteirauti tel. 8 614 85117, 8 686 94569

Kviečiame!

Kviečiame apsilankytį LPKTS Patriotinių leidinių knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius. Knygų galite įsigyti ir internetu www.lpkts.lt

Užjaučiamė

Nuoširdžiai užjaučiame ilgametį LPKTS Kauno filialo narį Povilą Skurkį, tragedių žuvus sūnui Žydrūnui.

LPKTS Kauno filialas

Tremtinys
ISSN 2029-509X

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redaktei: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365

AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1660 egz.

Kaina
0,61 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I J O S
R È M I M O
F O N D A S

Merkio būrio tragedija

Pervisus kovų metus perlojiškiai turėjo daug pergalų, kartu ir netekčių. Didžiausia tragedija – 1949 metų sausio 25-osios naktį, kai buvo išduota DLK Vytauto grupės vadavietė.

Bunkeris, įrengtas 1948 metų pavasarį 10 kilometrų į rytus nuo Varėnos, Palkaballo kaimo miškų masyve, pakeleje, jungiančioje Mančiagirės–Zervynų ir Palkaballo kaimus. Slėptuvės anaga prie pat kelio, kad žiemą būtų īmanoma išvengti sniego brydės pėdsakų. Vadavietė erdvė, vieta parengta apdairiai, prisilaikant pozicinio ir gynybinio privalumo užpulties atveju.

Raporte saugumo ministerijai Varėnos čekistai stebėjosi: kaip slėptuvės nepastebėjo didžiulė kareivių kolona, „sukuojanti“ mišką 1948 metais? Sudėliojus laiko taškus, pamėnėtus raporte, vadavietė buvo užpulta praėjus maždaug mėnesiui po miško tikrinimo. Žinoma, jog išdavikas buvo užverbuotas kur kas anksčiau. Apie bunkerį jis žinojo nuo pat išskimo pradžios, nes buvo vienas pagrindinių jo globėjų. Partizanai juo pasitikėjo todėl, kad bunkeryje gyveno jo brolis Mykolas Navickas-Beržas. Atrodo, išdavikas kurį laiką grūmėsi su sąžine, kol pagaliau apsisprendė, susigundė Judo sidabriniais.

Čekistų raporte rašoma: „Agentas

„Kirvis“ susitikimo metu, 1949 m. sausio 24 d., sutiko parodysti bunkeri. (...) Buvo nuspresta nieko nelaukiant atlikti operaciją“.

Taigi iš sausio 24-osios į 25-ąją, pusišauktį, kai Varėna skendo suteosome, nuo miesto Rudnios link prigesintais žibintais riedėjo NKVD kariuomenės perpildyti sunkvežimiai. Priekyje, lengvajame automobiliuje tarp karininkų išprauastas išdavikas rodė kelią ginkluotiemis žudikams. Kolonai sustojus, kareiviai išlipo, paruošė ginklus ir pėsčiomis slinko miško takeliais partizanų bunkerio link. Išdavikas parodė aukštumelę, kurioje buvo įrengta slėptuvė. Kareliviai apsupo vadavietę ir iš visų pusiu apšvietė galingais prožektoriais. Partizanai, pajutę pavojų, vado įsakymu per bunkerio angą išmetė granatų ryšulius, naikino dokumentus, veržesi viršun. Nelygioje kovoje garbingai žuvo Merkio grupės pagrindinė sudėtis – 10 partizanų, tarp jų ir grupės vadas A. Baublys-Merkys.

Atlikę kruviną darbą, čekistai partizanų kūnus atvežė į Varėnā ir sugulė NKVD būstinės kieme, šalia anksčiau atvežtų prie Zervynų kaimo žuvusių partizanų. Prasidėjo atpažinimo akcija. Iš stribų būstinės rūsio enkavēdėtai vedžiojo suimtuosius, taip pat elinius piliecius. Versdavo juos apžiūrėti

ir pasakyti žuvusiuų pavardes. Išdavikui buvo atlyginta nekilnojamuoju turtu ir laisve keisti gyvenamają vietą.

Po kelių dienų stribynėje nebeliko partizanų kūnų. Žmonės spėliojo, kur čekistai galėjo užkasti išniekintus kovočio kūnus, juolab žiemą, kai žemė įšalus. Pasekti nebuvo kam, visų partizanų artimieji buvo nutildyti ir „patvarstyti“. Vieni atsidūrė tremtyje, kiti lageriuose.

Bėgo metai, tačiau partizanų auka veltui nenuėjo, svajonė išsipildė – laisvė, už kurią jie paaukojo gyvybę, grįžo namo, į Lietuvą. Kad ir kaip bolševikai slėpė nusikaltimus, nei jie, nei visagalis laikas nenuplėvė pralieto krauso dėmių. 1996 metais, praėjus beveik pusamžiui, prabilo liudytojas (net dabar panorėjės likti nežinomas), pasak jo, tą gūdžią naktį atsitiktinai stebėjęs „laidotuves“. Jis parodė vietą, kur buvo užkasti Merkio grupės bei Zervynų kaimo žuvę partizanai. Už poros kilometrų nuo Varėnos geležinkelio stoties, kažkada, dar caro viešpatavimo laikais, buvo kelio ruožo sargo namelis, kiek atokiau namelio – nedidelis ūkinis pastatas. Niekas nepamena, kada išnyko šie pastatai. Liko tik rūsys, kuris ir buvo panaudotas, kaip kapavietė. Partizanų kūnus okupantai sumetė į rūsių ir užpylė pjuvenomis, ov-

liau šiukšlėmis. Vasarą kapavietė apaugo ir tik tiek išsiskyrė iš aplinkos.

1996 metų liepą buvo gautas Vyriausybės leidimas perlaidoti partizanų palaikus. Iš Vilniaus atvyko archeologas G. Aleliūnas ir medikas A. Burkus. Atkasti padėjo krašto apsaugos savanorių Varėnos bataliono kariai. Rūsyje rasti 10 vyrių ir 3 moterų palaikai.

Rugpjūčio 10 dieną, 10 valandą iš Varėnos laidojimo biuro salės, kur iš vakaro vyko šarvojimas, SKAT Varėnos bataliono kariai išnešė tryliką karsčių. Iškilminga eisena, gaudžiant Alytaus „Geležinio vilko“ karių orkestrui, nusitešė per visą Varėnos miestą. I amžinajį poilsį kovos draugus palydėjo Pietų Lietuvos partizanai, SKAT kariai, giminaičiai, artimieji ir daugybė gerios valios žmonių.

Po iškilmų palaikai buvo nuvežti į Perlojos bažnyčią, kur monsinjoras Alfonas Svarinskas aukojo šv. Mišias, pasakė pamokslą už žuvusiuosius. Kovočio giminėms sutikus, palaikai buvo perlaidoti Perlojos bažnyčios šventoriuje – bendrame kape, netoli Perlojos respublikos gynėjų kapo.

**Vytauto KAZIULIONIO
prisiminimus užraše Varėnos
„Ąžuolo“ gimnazijos moksleivė
Agita BERŽANSKAITĖ**

Paminklas laisvės kovočių

vargintavalių, skatindavo neprarasti vilties, tikėti ateitimis.

V. Montvydo iniciatyva Varnių ir kitose gimnazijose buvo įkurtos pogrindžio organizacijos. Buvę gimnazijos mokiniai ir jau pradėjusieji studijuoti gaudavo užduotį – sukurti pogrindžio organizacijas aukštosiose mokyklose. Jis pasitikėjo jaunimu. Daug jaunimo dirbo štabe.

Kai partizaninis karas blėso, jaunimas buvo nusiteikęs patriotiškai. Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio tradicijų tėseja turėjo būti jaunimo organizacija „Vycio sąjunga“. Jau 1953 metais Žemaičių apygardoje 11 jaunuolių buvo davę priesaiką. Kitos apygardos buvo sunaikintos.

Praėjo 65 metų nuo tautai skaudaus laikotarpio. Vlado Montvydo gimtajame Gatautiškės kaime, prie kelio Laukuva–Varniai, Varnių gyventojo, politinio kalinio sūnaus Stanislovo Zajančausko padovanotame nenaudojamos sodybos kieme pastatytas akmens paminklas.

Pagerbimo iškilmės

Rugpjūčio 25 dieną minėjimo dalyviai, pasimeldę už žuvusius laisvės kovočių Laukuvos šv. Kryžiaus atradiamo bažnyčioje, nuvyko prie paminklo. Paminklą atidengė LLA sąjungos pirmininkė Irena Montvydaitė-Giedraitienė ir LPKTS, LLA sąjungos tarybos narys Antanas Rašinskas. Paminklą pašventino LLA sąjungos kapelionas, šv. Jurgio konvento gvardionas dr. kun. Paulius Saulius Bytautas. Prie paminklo prisiminimais pasidalijo priė 65 metus buvęs ryšininkas Vytautas Dinapas. Pogrindžio spaudos poetė, ryšininkė, politinė kalinė Teresė Ūksienė papaskojo labai jautrius prisiminimus apie

Lietuvos partizanų Žemaičių apygardos vadą Vladą Montvydą-Žemaitį. Šilalės garbės pilietis, prof. Petras Bielskis prisiminė Vlado Montvydo skatinimą jaunimui mokyti ir ruoštis darbui laisvoje Lietuvoje. Kalbėjo ir kiti, dar prisimenantys apygardos vadą. Buvo pristatytas Telšiųose gyvenantis Stanislovas Bidva, kuris 1947 metais V. Montvydo iniciatyva kartu su sesute Elena, buvo „pavogti“ iš tremties. V. Montvydas patikimus ryšininkus siuntė į Komiją. Šie tremtiniam vežė surinktus iš gyventojų lietuviškus pasus. Naujieji pasų šeimininkai, apytikrai atitinkę amžių, kelionėje nekėlė įtarimų. Nuvargusius tremtinį kūnus dengė skurdi žieminė apranga.

Vlado Pūtvio-Putvinskio klubo prezidentas Stasys Ignatavičius perskaitė pareiškimą dėl Varnių šaulių 804-osios kuopos pavadinimo Vlado Montvydo-Žemaičio vardu. Šiam pasiūlymui visi dalyviai pritarė plojimais. Minėjimo iškilmes praturtino Palangos kultūros centro Jūros šaulių vyru choras, vadovaujamas Ringaudo Juozapavičiaus.

Lietuvos laisvės armijos karių ir remėjų sąjungos pirmininkė Irena Mont-

vydaitė-Giedraitienė nusipelniusius asmenis apdovanojo naujai sukurtais Žemaičių apygardos medaliais – atminimo kryžiais. Pirmasis apdovanojimas atiteko Steponui Gečui-Plienui, po mirties. Remiantis archyvuose rastais dokumentais, 1953 metų vasario 16-osios proga apygardos vadas Vladas Montvydas-Žemaitis apdovanojo jį Laisvės kovos kryžiaus medaliu kaip Žemaičių apygardos talkininką, už nenulstamą ir pastovų darbą talkininkaujant Laisvės kovoje. Tada apygardos vadas jam įteikė ir padėkos raštą ir sakė, kad medalį įteiksias, kai Lietuvoje neliks tarybų valdžios. Praėjus 65 metams, jo dukte išykė savo tėvo nurodymą. Archyvuose rastojo liudijimo kopiją su autentiškais apygardos vado parašu ir anspaudu, naujai sukurtajį medalį ir jo liudijimą priėmė Stepono Gečo žmona. Taip pat medaliu apdovanota LPKTS Šilalės filialo pirminkė Teresė Ūksienė, LPKS Mažeikių skyriaus pirmininkas ir LLA sąjungos narys Albertas Ruginis.

**Irena MONTVYDAITĖ-GIEDRAITIENĖ,
Loreta KALNIKAITĖ**

